

Derleyenler
KIVANÇ ULUSOY
SEÇİL DEREN VAN HET HOF
Devrimin Çelişkileri

İletişim Yayınları 3721 • Araştırma-İnceleme Dizisi 626

ISBN-13: 978-975-05-4012-7

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Sultan II. Abdülhamid'in Meşrutiyet'in ilanı
sonrasında Yıldız Hamidiye Caddesi'nde selamlığa gidişi, 31 Temmuz
1908 (*The Graphic an Illustrated Weekly Newspaper*)

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Beyza Metin

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Derleyenler
KIVANÇ ULUSOY
SEÇİL DEREN VAN HET HOF

Devrimin Çelişkileri

Aykut Kansu'ya Armağan

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	7
1908 DEVRİMİ’NİN GÜNÜMÜZ TÜRKİYE’SİNDEKİ ÖNEMİ: SİYASAL KURUMLAR VE DÜŞÜNCELERDE SÜREKLİLİK VE KIRILMA	
SEÇİL DEREN VAN HET HOF.....	9
1908’DEN BUGÜNE DEMOKRATİK TAHAYYÜL	
AYÇA ALEMDAROĞLU.....	35
DEVİRİM GÜNLERİNDE EYLEM: DEVİRİM, GÜNDELİK YAŞAM VE 1908 DEVRİMİ’NDE TOPLU TAŞIMA YOLCULARININ PROTESTOSU	
Y. DOĞAN ÇETİNKAYA.....	53
İMPARATORLUĞA ARAB İSYANI: BİR ÇÖKÜŞÜN ANATOMİSİ	
KIVANÇ ULUSOY.....	69
DEVİRİMİN ÇELİŞKİLERİ: CUMHURİYET’İN KURULUŞUNDA ANAYASAL DEĞİŞİM VE DEMOKRASİ SORUNU	
LEVENT KÖKER.....	91
1908 DEVRİMİ ÖNCESİ VE SONRASINDA KIRDA SINIF MÜCADELELERİ VE MÜLKİYET İHTİLÂFLARINDA İDARETEN MEN’ KARARLARI	
ALP YÜCEL KAYA.....	131

**CUMHURİYET’İN KURULUŞ DÖNEMİNDE DEVLET-KÖYLÜLÜK
İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA MİLLÎ MÜCADELE’NİN YÜKÜ
VE TOPRAK REFORMU TARTIŞMALARI**

S. YELDA KAYA - E. ATİLA AYTEKİN163

**KADRO DERGİSİ, KEMALİZM
VE BİR ÜÇÜNCÜ YOL OLARAK KORPORATİZM**

ÖZGÜR EMRAH GÜREL - KURTULUŞ CENGİZ205

**SAĞLIKLI VATANDAŞ, GÜÇLÜ DEVLET:
MİLLİYETÇİLİK VE ÖJENİ İLİŞKİSİNİN
TÜRKİYE’DEKİ SÜRELİ YAYINLAR ÜZERİNDEN BİR ELEŞTİRİSİ**

BÜŞRA AYÇA ÜÇÖK245

YAZARLAR275

SUNUŞ

Bu derleme değerli hocamız Aykut Kansu'nun çalışmaları, yöntemi ve tarihsel perspektifinden esinlenerek yazılmış dokuz makale içeriyor. Kansu, 1908 Devrimi üzerine yaptığı çalışmalarla tek tip bir tarih eğitimiyle şekillenmiş genç öğrencilerine derin bir sorgulama için kuramsal araçlar sunarken günümüz Türkiye'sinin demokratik imkanlarını sağlam bir tarihsel perspektife oturtma imkânı sağlıyordu. Kimi yazılarda görebileceğiniz otobiyografik izlek Kansu'nun 1990'lı yıllarda Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde vererek başladığı derslerin öğrenciler için açtığı özgürleştirici düşünsel alan üzerine ipuçları veriyor. Kansu'nun elimize tutuşturduğu kuramsal ve tarihsel anahtarlar bizlere güncel siyasal dönüşümler karşısında bir yanda sürekliliği diğer yanda kopuşu aratan zihinsel kategoriler oldular. Kitaptaki kişisel değiniler Kansu'nun bize sağladığı resmî tarih anlatılarının dışına taşan eleştirel bakışın izdüşümleridir. Liberal demokrasinin ve modernitenin tamamlanmış bir proje olarak nihaî zaferini ilân ettiği 1990'larda Kansu, bize siyasal düşüncenin dönüştürücü potansiyelini hatırlatırken ideolojik çatışmaları toplumsal ve yapısal çelişkilerin kaçınılmaz sonucu olarak tarihsel ve sınıfsal bağlamında ele alınması gereken canlı bir saha olarak su-

nuyordu. Böylesine bir perspektif bize tarihi toplumsal gerilimlerle örölü, zengin ve ucu açık bir süreç olarak sunar. Bu yaklaşım, geleneksel Türk tarih eğitimi ve dönemin o hâkim küresel anlatısına da bir meydan okumaydı. Biz bunu böyle görmüştük. Tarih, geçmişin edilgen bir aktarımı olmanın ötesinde bugünü anlamanın, çözümlemenin ve dönüştürmenin hayati bir aracı olarak karşımıza çıkar. Aykut Kansu hocamızın gözlerimiz önüne serdiği, Türk demokrasisinin 1908'den 1950'lere kuruluş sürecinde kodlanmış çelişkileri bu serüven karşısında kendimizi nasıl konumlandırıdığımıza dair varoluşsal bir imkân sunuyordu. Kansu, bizlere özellikle 1908 Devrimi üzerine olan çalışmalarıyla Cumhuriyet tarihinin daha geç evrelerini sorgulatmıştır. Kansu, bizlerle birçok hayatı, kişisel, tarihî, felsefi ve politik macerayı yaşadı. Düşüncesinin parlak ve kışkırtıcı gücüyle o kadar çok söylemi, eylemi ve varoluşu işaretledi, etkiledi ve şekillendirdi ki en çeşitli ve çelişkili anlatımlar bile kaynağını asla tüketemez. Onu okurken heyecan duyarsınız. Zeki gençleri ilhamlandırma yeteneği konusunda hiçbir gizem yoktur.

KIVANÇ ULUSOY - SEÇİL DEREN